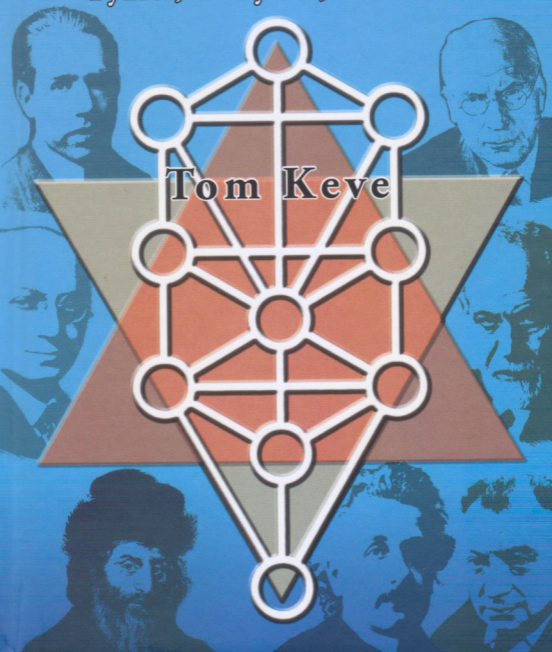

TRIÁDA

Fyzici, analytici, kabalisti

Tom Keve

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

Copyright © 2000 Tom Keve, Rosenberger & Krausz, London
Translation © 2019 Jaroslav Klus, Mária Stanková
Cover design © 2019 Ľubica Končeková
Slovak edition © 2019 Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov,
spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsst@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

u. fond
na podporu
umenia

Vydanie knihy finančne podporil Fond na podporu umenia

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV,
spol. s r. o.

Tom Keve: TRIÁDA: fyzici, analytici, kabalisti
Z anglického originálu Tom Keve: TRIAD: the physicists, the analysts, the kabbalists
Rosenberger & Krausz, London preložili Jaroslav Klus a Mária Stanková
Zodpovedná redaktorka Zuzana Huďová
Obálka, grafická úprava a sadzba Ľubica Končeková
Tlač P + M, s. r. o., Turany
Prvé vydanie
Vytlačené na Slovensku

ISBN 978-80-8202-080-2

TRIÁDA:
fyzici, analytici, kabalisti

Tom Keve

OBSAH

Kto je kto v Triáde? Pomôcka pre čitateľov	5
I. ČASŤ	19
II. ČASŤ	171
III. ČASŤ	259
IV. ČASŤ	421
Doslov	483
PodĎakovania	492

Kto je kto v Triáde? Pomôcka pre čitateľov

David Baruch ADLER (1826 – 1878), starý otec Nielsa Bohra – bankár.

Rabín Nathan ADLER CHASID (1741 – 1800), zázračný kabalistický rabín, riaditeľ frankfurtskej ješivy (židovskej školy), ctený učiteľ Mosesa Schreiberu, ktorý bol neskôr známy ako Chatam Sofer.

Rabín Natham Marcus ADLER (1803 – 1893), hlavný rabín Britského impéria, synovec rabína Nathana Adlera Chasida.

Gizella ALTSHULOVÁ, manželka Sándora Ferencziho, pozri tiež Gizella Pálos.

Aladár ALTSHUL, brat Gizelly, švagor Sándora Ferencziho a Maxa von Neumanna – významný právnik a sudca najvyššieho súdu.

Lou ANDREAS – SALOMÉ (1861 – 1937), nemecky hovoriaca psychoanalytička a autorka, ktorá sa narodila v Rusku. Dôver-

níčka Sigmunda Freuda, blízka priateľka Anny Freudovej, milienka Nietzscheho, Rilkeho a iných slávnych mužov.

ARI – pozri Luria.

Eli BERNAYS, dvojnásobný švagor Sigmunda Freuda (Eli sa oženil so sestrou Freuda Annou; následne sa Freud oženil s Elinou sestrou Marthou). Edward Bernays, syn Eliho a Anny, je považovaný za pôvodcu umenia vzťahov s verejnosťou.

Rabín (Hakam) Isaac BERNAYS (1824 – 1849), autokratický hlavný rabín v Hamburgu.

Jacob BERNAYS (1824 – 1881), syn Hakama Bernaysa – profesora filológie.

Martha BERNAYSOVÁ, vnučka Hakama Bernaysa, manželka Sigmunda Freuda.

Minna BERNAYSOVÁ, sestra Marthy a Eliho, vnučka Hakama

Bernaysa, väčšinu svojej dospelosti členka Freudovej domácnosti, podľa niektorých milenka Sigmunda Freuda.

Paul BERNAYS (1888 – 1977), pravnuček Hakama Bernaysa, bratranec Anny Freudovej z druhého kolena – matematik, logik, filozof, asistent Hilberta, spolupracovník von Neumanna a Gödela, priateľ Pauliho.

Harald BOHR (1887 – 1951), brat Nielsa Bohra, matematik, reprezentant dánskeho národného futbalového mužstva.

Niels BOHR (1885 – 1962), fyzik, otec princípu komplementarity, spolu s ostatnými pôvodca Kodanskej interpretácie kvantovej fyziky, držiteľ Nobelovej ceny.

Max BORN (1882 – 1970), kvantový fyzik, profesor v Göttingene, držiteľ Nobelovej ceny.

Joseph BREUER (1842 – 1925), syn Leopolda Breuera, psychológ, psychiatier, praktický lekár, doktor vied, člen Viedenskej akadémie vied, Freudov učiteľ, kolega a priateľ – hoci neskôr sa jeden druhému odcudzili. Freud považoval

Breuera za objaviteľa psychoanalýzy. Prípadoberthy Pappenheimovej (alias Anny O.) bol slávne opísaný v ich spoločnej práci *Štúdium hystérie*. V neskorších rokoch sa Breuer stal rodinným lekárom najznámejších viedenských rodín. Breuerova rodina žila v tom istom dome ako rodina Samuela Hammerschlagu. Blízkosť oboch rodín je zreteľná aj zo skutočnosti, že keď sa jedna rodina presťahovala, druhá rodina sa presťahovala za ňou do toho istého domu. Breuerova dcéra sa zosobášila s Hammerschlagovým synom Paulom, ktorý bol bankárom.

Leopold BREUER (1791 – 1872), otec Josepha Breuera, absolvent ješivy, žiak Chatama Sophera, politický aktivista, v roku 1848 revolucionár, učiteľ hebrejčiny, autor štandardizovaných školských učebníc hebrejčiny, zástupca riaditeľa Židovskej školy vo Viedni, zakladateľ Židovskej obecnej knižnice vo Viedni, učiteľ Samuela Hammerschlagu, prvého knihovníka v Breuerovej obecnej knižnici.

Robert BREUER (1869 – 1936), syn Josepha Breuera, vnuk Leo-

polda Breuera – obľúbeného vienského praktického lekára; zdedil mnoho otcových pacientov, medzi nimi i Brahmsa. Robert Breuer čoskoro prejavil záujem o psychoanalýzu; Freud ho nazval svojím jediným nasledovníkom.

Abraham A. BRILL (1778 – 1948), psychoanalytik, ktorý nechcel byť rabínom, zakladateľ Psychoanalytickej spoločnosti v New Yorku, riaditeľ Psychiatrickej kliniky pri Kolumbijskej univerzite; prvý prekladateľ Freudovej práce do angličtiny; zakladateľ psychoanalýzy v USA.

Rabín Azriel BRILL (1778 – 1853), učiteľ matematiky, hebrejčiny a geografie v Židovskej škole v Pešti, rabín a židovský sudca v Pešti.

Rabín Samuel Löb BRILL (1814 – 1897), syn rabína Azriela Brilla, absolvent ješivy a nasledovník Chatama Sofera. Ako mladý bol domácim učiteľom v rodine Pappenheimovcov v Prešporku; neskôr študoval v Prahe a napokon na Univerzite v Berlíne. Bol menovaný ako prísediaci na Židovskom súde v Pešti. Po smrti svojho otca ho nahradil na mies-

te sudcu. Bol poverený založením Židovského teologického seminára v Pešti a bol jedným z najvýznamnejších prednášajúcich Talmudu. Hoci bol známy ako znalec Talmudu, jeho jediná publikovaná práca bol nekrológ pre milovaného učiteľa Chatama Sofera. Zatiaľ čo Samuel Brill bol na Židovskom súde v Pešti, jeho bratranec, S. V. Schossberger (starý otec Georgea Hevesyho), zastával funkciu Prezidenta židovskej spoločnosti v Pešti.

Elizir BRILL, brat rabína Azriela Brilla, predok Georgea Hevesyho, úspešný obchodník, ktorý si zmenil meno na Lazar Schossberger.

Dirk COSTER (1889 – 1950), holandský fyzik, spolu s Georgeom Hevesym objaviteľ prvku hafnium.

Charlie (Sir. Charles G.) DARWIN (1887 – 1962), vnuk Charlesa Darwina, fyzik, jeden z Rutherfordových žiakov, priateľ Bohra a Hevesyho.

Albert EINSTEIN (1879 – 1955), otec teórie relativity, viac však otec kvantovej fyziky, ktorý nikdy nepristúpil na modernej-

šie Bohrove poňatie tejto vednej disciplíny.

ELMA, pozri Elma PÁLOSOVÁ.

Lipót FEJÉR (1880 – 1959), významný matematik, bývalý Hilbertov asistent, pravidelný návštevník kaviarne Royal.

Bernát FERENCZI (1830 – 1888), narodený ako Baruch Fraenkel v Poľsku, ako chlapec sa presťahoval do Míškolca v Maďarsku, v roku 1848 revolucionár, vojak vo Vlasteneckej armáde, predajca a vydavateľ kníh, blízky priateľ Michaela Heilprina. V roku 1879 si Bernát zmenil meno z Fraenkela na Ferencziho.

Sándor FERENCZI (1873 – 1933), syn Bernáta Ferencziho, psychoanalytik.

Baruch FRAENKEL, pozri Bernát FERENCZI.

James FRANCK (1882 – 1964), fyzik, do vzniku Tretej ríše profesor v Göttingene, potom našiel útočisko v Bohrovom Inštitúte v Kodani, držiteľ Nobelovej ceny.

Sigmund FREUD (1856–1939), otec psychoanalýzy, takmer otcovský vzor Sándora Ferencziho. Svojich synov pomenoval po mužoch, ktorých obdivoval, zatiaľ čo dcéry nazval podľa atraktívnych žien, ktoré boli v jeho úzkom kruhu a ktoré podľa všetkého taktiež obdivoval (Mathilda Breuerová, Sophia Schwabová a Anna Hammerschlagová).

Anna (Annerl) FREUDOVIČOVÁ (1895 – 1982), oddaná dcéra Sigmunda Freuda, pomenovaná podľa Anny Hammerschlagovej, psychoanalytička.

Hans GEIGER (1882 – 1903), nemecký fyzik, jeden z Rutherfordových žiakov, priateľ Bohra a Hevesyho z obdobia pobytu v Manchestri. Zostavovateľ zariadenia na meranie rádiácie, tzv. Geigerovho počítacia.

Toni von FREUND alias Anton, Antal Freund von Tószeghi, (1880 – 1920), švagor Lajosa Lévyho, strýko Lea Szilárda, maďarský priemyselník, pivovarník, doktor filozofie, dobrodinec Hnutia za psychoanalýzu, blízky priateľ Ferencziho a Freuda, obaja ho analyzovali.

GIZELLA, pozri Gizella PÁLOSOVÁ.

Kurt GÖDEL (1906 – 1978), narodil sa v Brne, logik a mystik, otec *Věty o neúplnosti*, ktorá bola pomenovaná podľa neho, blízky priateľ Einsteina, kolega a spolupracovník Johna von Neumanna a Paula Bernaysa, depresívny pacient Wagnera-Jauregga a Heinza Hartmanna.

Elise GOMPERZOVÁ (1848 – 1929), manželka Theodora Gomperza, jedna z Freudových skorších pacientok, nástroj pri Freudovej profesúre.

Heinrich GOMPERZ (1873 – 1942), syn Theodora a Elise, profesor filozofie, v počiatkoch Freudov stúpenec. Kurt Gödel označil Heinricha Gomperza za filozofa, ktorý mal na Freuda najväčší vplyv.

Theodor GOMPERZ (1832 – 1912), priateľ Josepha Breuera, otca Heinricha Gomperza, preslávený klasický bádateľ a historik, študent a nasledovník Jacoba Bernaysa, zakladateľ Katedry histórie a Katedry teórie induktívnych vied na Univerzite vo Viedni,

kde Ernst Mach zastával poprednú pozíciu, autor pamfletu *Mágia* a interpretácia snov.

Otto HAHN (1879 – 1978), nemecký chemik, priateľ Hevesyho a Panetha, jeden z Ruthefordových žiakov a jeho najlepší študent, v roku 1944 získal Nobelovu cenu za chémiu.

Anna HAMMERSCHLAGOVÁ, dcéra Samuela Hammerschлага, ako skutočná „Irma“ sa objavila vo Freudovom slávnom sne. Podľa Freudovej *Irminej injekcie* bola Irma kľúčom, ktorým odomkol tajomstvá interpretácie snov. Anna Freudová bola pomenovaná podľa Anny Hammerschlagovej.

Samuel HAMMERSCHLAG (1826 – 1904), profesor religiozistiky a hebrejčiny, následník Leopolda Breuera na Židovskej škole vo Viedni, prvý knihovník v Židovskej obecnej knižnici vo Viedni, kľúčová postava vo Freudovom živote a jeho doživotný priateľ. Pri príležitosti Hammerschlagovej smrti Freud uverejnil vrelý nekrológ, ktorý venoval svojmu bývalému učiteľovi. Pre vzťahy medzi Hammerschlagovcami a Breuerovcami pozri Joseph BREUER.

Moritz HARTMANN, starý otec Elsy Panethovej a Henza Hartmanna, v roku 1848 pražský revolučný básnik.

Elsa HARTMANNOVÁ, pozri Elsa Paneth.

Heinz HARTMANN (1894 – 1970), vnuk Moritza Hartmanna, švager Fritza Panetha, viedenský psychoanalytik, jediný Freudov nasledovník, ktorý bol aktívny vo Viedenskom krúžku filozofov, asistent Wagner-Jauregga na modernej psychiatrickej klinike, kde Anna Freudová nadobúdala poznatky a skúsenosti a Kurt Gödel – spoločník a člen Viedenského krúžku – bol prijatý ako pacient. Po emigrácii sa Hartmann stal jedným z najvýznamnejších členov Americkej psychoanalytickej spoločnosti.

Michael HEILPRIN (1823 – 1888), rodený Poliak, no maďarský patriot, básnik, v Revolučnej vláde v rokoch 1848 – 1849 štátny tajomník pre literatúru, v Miškolci obchodník s knihami, americký encyklopedista, priateľ Bernáta Ferencziho a Lajosa Kosutha.

Pinchas HEILPRIN, otec Michaela Heilprina, náboženský a sekulárny učenc.

Hermann von HELMFOLTZ (1821 – 1894), v 19. storočí kráľ nemeckej fyziky, profesor Maxa Plancka, Freudov hrdina.

David HILBERT (1862 – 1943), nemecký matematik, otec matematiky 20. storočia.

Werner HEISENBERG (1901 – 1976), nemecký fyzik, priateľ a spolupracovník Pauliho a Bohra, nesmrteľným sa stal vďaka svojmu *Princípu neurčitosti*, laureát Nobelovej ceny.

Gustav HERTZ (1878 – 1975), nemecký fyzik, laureát Nobelovej ceny, jeden z Rutherfordových žiakov.

Gyuri (George von/de) HEVESY (1885 – 1966), potomok Brillovej rodiny a dedič firmy na výrobu porcelánu Herend, ktorú vlastnili Fischerovci, vnuk S. V. Schossbergera, maďarský fyzikálny chemik, Rutherfordov žiak, celoživotný priateľ Nielsa Bohra a Fritza Panetha, laureát Nobelovej ceny za chémiu v roku 1943,

spoluobjaviteľ prvku hafnium, otec rádiochémie.

IGNOTUS alias Hugo Veilgelsberg (1869 – 1949), novinár, redaktor literárneho časopisu *Nyugat*, pravidelný návštevník kaviarne Royal, zakladajúci člen Budapeštianskej psychoanalytickej spoločnosti.

William JAMES (1842 – 1910), americký filozof, blízky priateľ Ernsta Macha, obdivovaný Bohrom, práve naňho chcel Freud najviac zapôsobiť svojou prednáškou na Clarkovej univerzite.

Ernest JONES, dekan psychoanalýzy vo Veľkej Británii, člen Freudovho spirituálneho krúžku; analyzovaný Sándorom Ferenczim.

Carl Gustav JUNG (1875 – 1961), švajčiarsky analytický psychológ a ikona New Age.

Jakab KANN (1845 – 1928), starý otec Johna Neumanna, úspešný budapeštiansky obchodník. Jeho dcéry Lili a Margaret sa zosobášili s Aladárom Altshulom a Maxom Neumannom, v uvedenom poradí.

Frigyes KARINTHY (1887 – 1938), satirik, pravidelný návštevník kaviarne Royal, analyzovaný Sándorom Ferenczim.

Mór KÁRMÁN (1843 – 1915), otec Theodora von Kármána, slávny učiteľ, zakladateľ školy, ktorú navštevovali Leo Szilárd, Edward Teller, Theodor von Kármán a ďalšie významné osobnosti.

Tódor (Theodor von) KÁRMÁN (1881 – 1963), syn Móra Kármána, fyzik a priekopník aerodynamiky.

Lajos KOSSUTH (1802 – 1894), maďarský politik a patriot, v rokoch 1848 – 1849 vodca Revolučnej vlády, neskôr odišiel do exilu.

Dezso KOSZTOLÁNYI (1885 – 1936), maďarský románopisec, pravidelný návštevník kaviarne Royal, analyzovaný svojím priateľom Ferenczim, ktorého alter ego, Dr. Moviszter, sa objavilo v jednom z najslávnejších Kosztolányiho románov.

Lajos LÉVY (1875 – 1961), bratranec Theodora von Kármána, švager Tonyho von Freunda,

lekár, prednosta Budapeštianskej židovskej nemocnice, zakladajúci člen Psychoanalytickej spoločnosti, blízky priateľ Ferencziho a Sigmunda Freuda.

Kata Lévy von FREUND (1883 – 1969), manželka Lajosa Lévyho, sestra Tonyho von Freunda, psychoanalytička, blízka priateľka Anny Freudovej, analyzovaná Sigmundom Freudom.

Rabín Judah LÖW (Loew) ben Becalel, známy ako MaHARaL (1512 – 1597), slávny, zázračný pražský rabín, ktorý podľa legendy vyrobil z hlíny Golema, námet mnohých príbehov v Paschelesovom vydaní knihy Sippurim, v ktorých sa pražský Golem ako prvý objavil v tlači.

Lipót (Leopold) LÖW (1811 – 1875), strýko Móra Kármána, (otec Theodora von Kármána a pani Bernáty Lévyovej, matky Lajosa Lévyho), slávny Rabín zo Szegedu, študoval v prešporskej ješive, v roku 1848 aktívny revolucionár.

Gyuri (György, George) LUKÁCS (1885 – 1971), blízky priateľ Polányiovcov a aktivista v Galile-

ovom krúžku, maďarský marxistický filozof, autor, komisár v Ľudovej komúne v roku 1919, menoval Ferencziho do kresla prvého svetového psychoanalytika, minister vo vláde Imreho Nagya v roku 1956.

Rabín Isaac ben Solomon Ashkenazi LURIA, známy pod akronymom ARI (1534 – 1572), slávny kabalista.

Ernst MACH (1838 – 1916), rakúsky fyzik a filozof veľkého významu, krstný otec Wolfganga Pauliho mladšieho.

Ludwig MACH, syn Ernsta Macha a priateľ Wolfganga Pauliho staršieho.

MAHARAL, pozri rabín LÖW.

Lise MEITNEROVÁ (1878 – 1968), rodená Rakúšanka, fyzička a rádiochemička, ktorá spolu so svojim synovcom Ottom Frischom ako prvá rozpoznala štiepenie jadra.

Stefan MEYER (1872 – 1949), chemik, riaditeľ Rádiového inštitútu vo Viedni, kde Paneth a Lise Meinerová pracovali práve v tom

čase, keď sa tam pravidelne objavoval Hevesy.

John (Johnny, Jancsi) von NEUMANN (1903 – 1957), taktiež známy ako *Kakas* alebo Kohút, matematický génius.

Mariette von NEUMANNOVÁ, prvá žena Johna von Neumanna.

Max (Miksa) Neumann, otec Johna von Neumanna, bankár.

Friedrich NIETZSCHE (1844 – 1900), spisovateľ, filozof, milenec Lou Andreas Salomé, blízky známy Josepha Panetha. Hovorí sa, že väčšina Nietzscheho názorov na židov sa sformovala na základe stretnutí s Panethom.

Rudolf ORTVAY (1885 – 1944), fyzik s ambíciami stať sa psychoanalytikom, študoval u Sommerfelda, mal blízke vzťahy s Hevesym, Wignerom, von Neumannom a Ferenczim, ktorého poznal ešte z detstva v Miškolci. Ortway sa poznal s Wolfgangom Paulim mladším a bol pod vplyvom Wolfganga Pauliho staršieho. Jeho brat Tivadar Ortway opísal prvotné historické pramene mesta Prešporok, mal mandát Chatama Sofera.

Géza PÁLOS, prvý manžel Gizelly Ferencziovej (rodenej Altschulovej).

Gizella PÁLOSOVÁ, rodená Altschulová (1866 – 1949), snúbenica, neskôr manželka Sándora Ferencziho.

Elma PÁLOSOVÁ (1887 – 1970), dcéra Gézu a Gizelly Pálosových, nevlastná dcéra Sándora Ferencziho.

Magda PÁLOSOVÁ (1887 – 1971), dcéra Gézu a Gizelly Pálosových, zosobášená s Lajosom Ferenczim – bratom Sándora, ktorý z nej urobil švagrinú a nevlastnú dcéru Sándora Ferencziho súčasne.

Elsa PANETHOVÁ rodená Hartmannová (1893 – 1978), vnučka básnika Moritza Hartmanna, sestra psychoanalytika Heinza Hartmanna, manželka Fritza Panetha.

Rabín Ezekiel ben Joseph PANETH (1783 – 1845), kolega a priateľ Chatama Sofera, kabalista, hlavný rabín Transylvánie.

Fritz PANETH (1887 – 1956), syn Josepha a Sophie Schwabo-

vej, rakúsky chemik, filozof vied, historik a alchymista, celoživotný priateľ a spolupracovník Geor-gea Hevesyho. Oženil sa s Elsou Hartmannovou, sestrou promi-nentného psychoanalytika Heinza Hartmanna, vnučkou revolučné-ho básnika Moritza Hartmanna.

Joseph PANETH (1857 – 1890), otec Fritza, prominentný viedenský psychológ, ktorý obja-vil skupinu histologických buniek, pomenovaných po ňom, veľmi blízky Freudovi, ktorý ho v *Inter-pretácii snov* opísal ako „môj priateľ Joseph“, Nietzscheho priateľ.

Sophie PANETHOVÁ (rodená Schwabová), neter Samuela Ham-merschläga, dcéra Samuelovej ses-try Betty, zosobášila sa s blízky-m Freudovým priateľom Josephom Pa-nethom. Freud, ktorý sa zúčastnil na ich svadbe, nazval jeho druhú dcéru Sophia, podľa nevesty. Jedno z detí manželov Sophie a Josepha bol Fritz Paneth, blízky priateľ Geor-gea He-vesyho.

Wolf PAPPENHEIM (1776 – 1848), starý otec Berthy Pap-penheimovej, obchodník z Pre-šporku, štedrý dobrodinec ješivy Chatama Sofera, zamestnával Sa-

muela Löba Brilla ako vychováva-teľa vo svojej veľkej rodine.

Bertha PAPPENHEIMOVÁ (1859 – 1936), vnučka Wolfa Pappenheima, sociálna pracov-níčka, ženská šampiónka, poetka. Liečila sa u Josepha Breuera z hys-térie. Bertha zistila, že príznaky jej hystérie sa zmiernujú, keď o nich rozpráva s Breuerom. Spomenutý fenomén nazvala liečbou rozprá-vaním. Bertha Pappenheimová bola zvečnená ako Anna O. v *Štú-diách hystérie*, ktoré spolu napísali Breuer a Freud.

Helene PASCHELESOVÁ, rode-ná Utitzová (1841 – 1927), dcéra Abrahama Utitza, manželka Jaco-ba Paschelesa, z otcovej strany sta-rá matka Wolfgana Pauliho mlad-šieho.

Jacob PASCHELES (1839 – 1897), syn Wolfganga Paschelesa mladšieho, vydavateľ, šachový majster, starejší Cikánovej syna-gógy v pražskom Starom meste. Stál na čele Paschelesovho vyda-vateľstva spolu so svojim švagrom Jacobom Brandeisom.

Wolf PASCHELES (1814 – 1857), otec Jacoba, prastarý otec

Wolfganga Pauliho mladšieho, obchodný cestujúci s náboženskou literatúrou a portrétmi rabínov, neskôr majiteľ kníhkupectva a vydavateľ v Prahe. Jeho najznámejšie vydané tituly boli: *Sippurim*, *Pascheles Illustrierte Jüdische Volkskalender* a nový nemecký preklad *Pentateuchu*. Od cisára Franza Jozefa získal Zlatú medailu *Viribus Unitis*. Legenda o Golemovi rabína Löwa sa prvýkrát v tlači objavila v Paschelesovom vydaní knihy *Sippurim*.

Franca PAULIOVÁ (1901 – 1987), (druhá) manželka Wolfganga Pauliho mladšieho.

Wolfgang PAULI mladší (1900 – 1958), syn Wolfganga Pauliho staršieho, pravnuk Wolfa Paschelesa, krstný syn Ernsta Macha, kvantový fyzik, držiteľ Nobelovej ceny, enumerátor Vylučovacieho princípu v kvantovej mechanike, priateľ Bohra a Heisenberga, pacient, priateľ a spolupracovník C. G. Junga, deklaroval, že je intelektuálny dedič Alberta Einsteina.

Wolfgang PAULI starší (1869 – 1955), narodený ako Wolf Pascheles, syn Jacoba Paschelesa a Helene Utitz, čoskoro po prí-

chode do Viedne zmenil svoje meno i vieru. Vo Viedni dosiahol významnú kariéru. Stal sa vedcom a neskôr profesorom koloidnej chémie na Viedenskej univerzite. Ako študent medicíny na Karlovej univerzite v Prahe sa spriatelil s Ludwigom Machom, ktorého otec Ernst bol ich profesorom fyziky. Ernst Mach pomohol vytvoriť priateľstvo medzi Paulim starším a Machovcami. Tento vzťah pretrval veľmi dlho. V roku 1905 v predslve diela *Erkenntnis und Irrtum* potvrdil Mach redakčnú pomoc, ktorú mu Pauli starší poskytol. Zhodou okolností Pauli starší stretol Rudolfa Ortwaya, ktorému končil prázdninový pobyt a ktorého sa Pauli starší snažil liečiť, avšak neúspešne.

Sándor PETÖFI (1823 – 1849), maďarský revolučný básnik.

Max PLANCK (1858 – 1947), fyzik, držiteľ Nobelovej ceny, prvý človek, ktorý invokoval minimálne množstvo akejkoľvek veličiny, ktorá sa podieľa na interakcii, Bohrov berlínsky hosťiteľ v apríli 1920.

Cecilia POLÁNYIOVÁ (alias Polacseková), hosťiteľka budapeš-

tianskej spoločnosti a fanúšička psychoanalýzy.

Károly (Karl) POLÁNYI, syn Cecílie, brat Michaela a Laury, ekonóm, zakladateľ Galileovho krúžku, člen Viedenského krúžku, profesor na Kolumbijskej univerzite v New Yorku.

Laura POLÁNYIOVÁ, dcéra Cecílie, sestra Michaela a Károlyho, historička, podľa Freuda to bolo „dievča s krásnymi očami“, Freud ju odporučil Ferenczimu na liečbu.

Misi (Michael) POLÁNYI (1891 – 1976), syn Cecílie, brat Károlyho a Laury, fyzický chemik a filozof vied, výskumník v Berlíne, neskôr profesor na univerzite v Manchestri.

Joseph POPPER – LYNKEUS, rakúsky fyzik, filozof, inžinier, blízky priateľ Ernsta Macha, priateľ Sigmunda Freuda.

George PÓLYA (1887 – 1985), maďarský matematik, člen Galileovho krúžku, profesor matematiky v Zürichu.

Jenny RAPHAELOVÁ, stará matka Nielsa Bohra, manželka Davida Adlera.

Rainer Maria RILKE (1875 – 1926), narodený v Prahe, nemecký básnik, milenc Lou Andreas – Salomé.

Ernest (Lord) RUTHERFORD (1871 – 1937), fyzik, laureát Nobelovej ceny, jedna z najvýznamnejších postáv fyziky 20. storočia.

Rabín Mayer ROSENFELD, študent prešporskej ješivy, v rokoch 1879 – 1904 rabín v Miškolci.

Adalbert RUBINOVICZ (1889 – 1974), fyzik, jeden z Rutherfordových žiakov.

Lou von SALOMÉ, pozri Lou Andreas – Salomé.

Rabín Moses SCHIFFMAN, žiak Chatama Sofera v ješive v Prešporku. Neskôr rabín v Cikánovej synagóge v Prahe, ktorej členmi boli aj rodiny Paschelesových a Kafkocov.

Gershom SCHOLEM, profesor kabaly, prezident Izraelskej akademie vied, autor, Pauliho priateľ, Jungov známy.

Simon Vilmos SCHOSSBERGER (1796 – 1874), starý otec Georgea Hevesyho, vnuk Elizira Brilla, bratranec rabína Samuela Löba Brilla, priemyselník, tabakový barón, obchodník. František Jozef II. ho vymenoval za hlavu peštianskej izraelskej spoločnosti. Prvý nekonvertovaný žid, ktorý bol povýšený do maďarského šľachtického stavu. Jeho dcéra, barónka Eugenie Schossbergerová de Tornya, bola Hevesyho matkou.

Rabín Moses SCHREIBER, pozri Chatam SOFER.

Erwin SCHRÖDINGER (1887 – 1961), kvantový fyzik, laureát Nobelovej ceny, ktorého rovnica je základom kvantovej mechaniky a jeho mačka je najslávnejšia mačka v histórii.

Sir Arthur SCHUSTER (1851 – 1934), blízky priateľ Rutherforda a Chaima Weizmanna, profesor fyziky a vedúci katedry na univerzite v Manchestri. Funkciu prijal iba preto, aby mohol uvoľ-

niť cestu Rutherfordovi. Založil a súkromne financoval katedru matematickej fyziky, ktorú ako prvý viedol Darwin a potom na jeho miesto nastúpil Bohr. Bohr viedol katedru matematickej fyziky na sklonku svojho druhého pobytu v Manchestri. Rodina Schusterovcov pochádza z frankfurtského geta, v ktorom sa Arthur a jeho bratia narodili. Obidvaja, on a jeho mladší brat Felix, bankár v Londýne, boli pasovaní na rytiera. Na konci života bol Arthur zástupcom prezidenta Kráľovskej spoločnosti.

Norah SCHUSTEROVÁ, dcéra sira Arthura Schustera, do ktorej bol veľmi zamilovaný Chaim Weizmann.

Sophie SCHWABOVÁ, pozri Sophie Panethová.

Arnold SOMMERFELD (1868 – 1951), profesor fyziky v Mníchove, ktorého študenti počas výskumu boli Wolfgang Pauli, Werner Heisenberg, Rudolf Ortway a A. Rubinowicz.

Chatam SOFER, rodený Moses Schreiber (1763 – 1839), líder ortodoxného judaizmu v Európe,

rabín v Prešporuku, hlava prešporkej ješivy, študent Chasida Nathana Adlera, učiteľ Leopolda Breuera, Samuela Löba Brilla, Mosesa Schiffmanna a mnohých ďalších, priateľ a kolega rabínov Ezekiela Panetha a Azriela Brilla.

Friedrich (Smuel) SPITZER (1814 – 1890), syn Moisheho, hrobár v Prešporuku, slávny obchodník so starožitnosťami a úspešný zberateľ.

Margaret STONBOROUGHOVÁ, sestra Ludwiga Wittgensteina, amatérska nasledovníčka Sigmunda Freuda, modelka slávneho Klimtovho portrétu.

Count István SZÉCHENYI (1791 – 1860), maďarský politický vodca a reformátor.

Leo SZILÁRD (1898 – 1974), „synovec“ von Freundu, fyzik, vynálezca nukleárnej reťazovej reakcie, autor Einsteinovho listu prezidentovi Rooseveltovi.

Edward TELLER – fyzik, „otec vodíkovej bomby“.

Abraham UTITZ (1800 – 1873), otec Heleny Utitz Paschelesovej,

riaditeľ pražského Starometského štátneho gymnázia, ktoré navštevovali jeho vnuk Wolfgang Pauli starší (neskôr známy ako Wolf Pascheles), Franz Kafka, Max Brod a ich priateľ Emil Utitz a ďalší Abrahamovi vnuci.

Julius von WAGNER-JAUREGG (1857 – 1940), psychiater, držiteľ Nobelovej ceny za medicínu, v mladosti priateľ S. Freuda.

Chaim WEIZMANN (1874 – 1952), sionista, zakladajúci prezident štátu Izrael, lektor chémie na univerzite v Manchestri, priateľ Rutherforda a rodiny Schusterových.

Jeno (Eugene) WIGNER (1902 – 1996), fyzik, držiteľ Nobelovej ceny, blízky priateľ Johna von Neumanna.

Ludwig WITTGENSTEIN (1889 – 1951), brat Margaret Stonboroughovej, slávny filozof, finančný dobrodinec básnika Rilkeho, študent leteckého inžinierstva v Manchestri, pracoval na observatóriu, ktoré založil Arthur Schuster.

I. ČASŤ

New York, 30. august 1909

Po nepokojnej noci som sa išiel zavčasu naraňajkovať. Opäť sa mi snívalo o Zaddikovi. Jeho slová ma prenasledovali z izby do výťahu, cez chodbu hotela Manhattan až do reštaurácie. Sadol som si za stôl, chrptom k vysokým oknám, ktorými vtieravo vnikala do miestnosti slnečná žiara neskorého leta. Požiadal som čašníka, aby odložil štvrtú stoličku a priniesol mi *Staats-Zeitung*, newyorské noviny v nemčine. Usporiadal som ostatné stoličky tak, aby Jungovi svietilo slnko do očí, keď sa posadí.

Vybral som zápisník, nosím ho vždy so sebou, a začal som si zapisovať vety, ktoré mi vnukol sen. Veľmi som chcel, aby sa k nim vyjadril Freud, ale zdalo sa, že od Brém má na mňa veľmi málo času, čo vôbec nepopieralo moju žiarlivosť. Ako vždy, tí druhí dvaja si boli toho dobre vedomí. To bola časť problému tých dní. Vedeli sme príliš veľa jeden o druhom a vedeli sme toho naozaj veľa sami o sebe. Freud však vedel viac než my.

Čašík sa vrátil s novinami. Hovoril nemecky lepšie ako ja. Tu je vaša Amerika!

Nechal som zápisník na stole, aby si ho zaručene všimol a bol